

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ ИНСТИТУТ ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ИЗСЛЕДОВАНИЯ	
Издание №	378
Входен №	08-07-2020г.
София 1113, бул. Пливенска 11, е-поща: info@ihb.bg Тел.: 02/523 23 96 ; факс: 02/523 23 97	

СТАНОВИЩЕ

на проф. дин Светлозар Владимиров-Елдъров,

Институт за балканистика с Център по тракология при БАН
за дисертационния труд на доц. д-р Теодоричка Илиева Готовска-Хенце
на тема

„БЪЛГАРИТЕ В ЧЕШКО-РУСКИЯ КНИЖОВЕН ОБМЕН

(30-те – 60-те години XIX в.)“

за придобиване на научната степен „Доктор на историческите науки“

Научна област: 2. Хуманитарни науки

Професионално направление 2.2. История и археология

Научна специалност: Нова и най-нова история 05.03.04.

Теодоричка Илиева Готовска-Хенце, доцент д-р в секцията „История на света и международните отношения в ново и най-ново време“ в Института за исторически изследвания към БАН, е утвърден академичен учен, чиято изследователска работа е добре позната и високо ценена от научната колегия в страната и чужбина. Нейните специализации в престижни научни институции, като Карловия университет и Централноевропейския университет в Прага, Американския университет „Джон Хопкинс“ – филиал Болоня и Католическия университет в Айхщедт, както разбира се и базовият старт от Историческия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, трасират пътя към формирането ѝ като сериозен изследовател с широк методологически кръгзор, отлична езикова подготовка и богат научен инструментариум. Приложното поле на научноизследователската ѝ дейност обхваща историята на славистиката, българо-чешките културни и политически отношения и историята на Централна Европа в XIX – XX век., чийто резултати са засвидетелствани от нейните публикации и най-вече чрез дисертационния труд за придобиване на научната степен „доктор на науките“, който е обект на настоящото становище.

Дисертационният труд на доц. Т. Готовска-Хенце е фундаментално научно изследване по значима славистична тема, която разчупва традиционната рамка на двустранните отношения, каквато по инерция се е наложила в историографията и вместо това разгръща проблемно-тематичното съдържание на едно по-мощно равнище, като въвежда България и българите в чешко-руския книжовен обмен. Може с

основание да се твърди, че в нейното изследване за първи път в българската историография е постигнато такова интердисциплинарно обобщение на натрупаната досега литература в областта на лингвистиката, литературознанието, фолклористиката, етнографията и историята, с каквото културно-обществените функции на славистиката по отношение на българите в периода на 30-те - 60-те години на XIX в. най-сетне добиват пълния си облик. Поставените изследователски задачи са точно формулирани, обектът и предметът на изследването, както и хронологическите му граници са убедително обосновани, внесена е предварителна яснота по отношение на ползваната методология и терминология. Историографският преглед на българската и чуждоезичната литература е изчерпателен, аналитичен и критичен, като ясно разграничава постигнатите досега резултати от личния принос на автора.

Изцяло положително е и мнението ми по отношение на структурирането на изследването, която е сполучливо балансирана. Дисертацията е с общ обем 456 страници и се състои от увод, четири глави, заключение и преглед на източниците. Авторът сякаш се е старал с математическа точност да поделит текста по равно между четирите глави, които от своя страна са разделени на повече (от 11 до 18) параграфи. Това структурно композиране създава своеобразна проблемно-тематична ритмика, която съчетана с хубавия език и ясната мисъл на автора дава възможност за пълноценно разгръщане на научния наратив и възприемането му от читателя. Първата глава проследява развитието на славистичните знания в тяхната начална фаза през XVIII в. в Дунавската монархия и в Русия, като поставя акцента върху българистичните изследвания до 1826 г. Втората глава представя руско-чешкия научен обмен през 30-те – 40-те години на XIX век до откриването на първите славистични катедри в Русия. Третата глава проследява началните стъпки на първите руски академични слависти, съдържанието на учебните програми и българистичните им занимания и интереси. Последната четвърта глава проследява еволюцията на чешките книжовници от учени хуманитаристи до политически водачи. В цялото изложение релефно и ярко са очертани профилите на чешките и руските слависти на епохата, както и техните български ученици и следовници. Сред всички тях обаче със своите научни приноси най-ярко се извисява могъщата фигура на Павел Йозеф Шафарик, който сякаш именно с този труд получава най-цялостна, документално подплатена и убедително защитена научна оценка в българската историография.

Авторската справка за научните приноси на дисертацията по отношение на тематиката, издирените документални извори, научния подход, теоретичните

обобщения и конкретните резултати е обективна, а в известен смисъл и по-скромна от реалността по отношение на техните истински измерения и стойност за обогатяване на научното познание в областта на славистиката и българистиката. Освен новия поглед към научното наследство, личността и делото на Павел Йозеф Шафарик, тук със своето значение изпъкват и приносите към различни аспекти от научната актуализация на Кирило-Методиевото дело сред славистичната наука и славянските народи през XIX век, към разкриване и утвърждаване на славянската идентичност на българите сред семейството на европейските народи и култури, към формирането на първите български слависти и още много други. Дълбоко вярвам и се надявам, че трудът на доц. Т. Готовска-Хенце ще постави нов етап в развитието на славистичните изследвания в България, в това число и от гледна точка на историческата наука.

Списъкът с научните публикации, представени от доц. Т. Готовска-Хенце като част от процедурата, съдържа 13 заглавия на студии и статии в тематични сборници, сборници от научни конференции и периодични научни издания, които акцентират върху различни аспекти от дисертационната тема и по същество са интегрална част от процеса на нейното изграждане. Авторефератът точно отразява съдържанието на дисертационния труд и главните идеи и основните изводи на автора. Констатирам също, че всички изисквания на закона и процедурата са спазени. Приложената справка убеждава, че са налице минималните национални изисквания по условията и реда за придобиване на научната степен „доктор на науките“.

В заключение на моето становище подчертавам, че дисертационният труд на тема „Българите в чешко-руския книжовен обмен (30-те -60-те години на XIX в.)“ успешно решава поставените задачи и цели, съдържа значими и оригинални научни приноси и открива нови изследователски пространства пред славистиката и българистиката. Това ми дава основание да гласувам с „ДА“ и да предложа на уважаемите членове на Научното жури също да гласуват положително за присъждане на научната степен „Доктор на историческите науки“ по научното направление 2.2. (История и археология), научна специалност Нова и най-нова история 05.03.04. на доц. д-р Теодоричка Илиева Готовска-Хенце.

София, 30 юни 2020 г.

Професор д.ист.н. Светлозар Елдъров